

Західнодонбаський інститут
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Кафедра соціально-гуманітарної та фундаментальної підготовки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Західнодонбаського
інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
Н.В. Житник
«20» вересня 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРИЯ УКРАЇНИ
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	051 Економіка
спеціалізація	Економіка та управління персоналом

Павлоград
2016

Робоча програма «Історія України» для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Економіка та управління персоналом», 2016 року.

Укладач програми: Кушлакова Н.М., к.і.н., доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціально-гуманітарної та фундаментальної підготовки
Протокол № 1 від «30» серпня 2016 р.

Робочу програму затверджено Вченою радою Західнодонбаського інституту
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
«20» вересня 2016 року, протокол № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
Модулів - 4	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки	
Змістових модулів –		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ - _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		36год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		18год.	2 год.
		Лабораторні	
		0 год.	год.
		Самостійна робота	
		36 год.	.
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю:			
	іспит		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (59%):

для денної форми навчання – 59%

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Історія України»

Мета: з позиції історичного досвіду формування розуміння сутності історичних перетворень, що відбуваються в сучасній Україні, а також почуття патріотизму, історичної науково обґрунтованої свідомості.

Предмет: історична діяльність і суспільне життя українського народу в соціально-політичній та державотворчій сферах суспільства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: історію виникнення та розвитку української держави, українського суспільства, шлях боротьби за незалежність держави.

вміти: застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів; давати об'єктивні оцінки сучасним подіям в історії України.

3. Програма навчальної дисципліни «Історія України»

МОДУЛЬ 1. Прадавня історія та середні віка в Україні.

Тема 1. Витоки українського народу та його державності

Прадавні культури і народи на території сучасної України

Первісні люди на території сучасної України. Археологічні культури кам'яного віку.

Трипільська культура. Її розквіт та занепад. Походження, розселення, побут та культура трипільців. Археологічні культури мідного та бронзового віку Степової України (ямна, катакомбна, зрубна). Кімерійці, скіфи та сармати в причорноморських степах. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.

Тема 2. Слов'яни в європейській історії

Слов'янські племена Східної Європи. Походження, розселення, побут та культура. Міста. Поява міста Київ. Союзи племен. Київські князі Кий, Аскольд, Дир. Поява християнства. Кирило та Мефодій. Шлях "із варяг в греки". "Норманська проблема". Русь і варяги.

Тема 3. Україна княжої доби та її роль у світовій історії.

Утворення держави Русь. Перші князі Київської Русі. Рюрик, Олег та Ігор. Хазарський каганат і його роль в історії Русі. Княгиня Ольга. Князь Святослав. Розгром хазарів. Русь і Візантія. Контакти і конфлікти. Боротьба за владу і перемога Володимира. Прийняття християнства і значення цього кроку у вітчизняній історії. Діяльність Ярослава Мудрого.

Тема 4. Початок доби удільних князівств.

Феодальна роздробленість Русі. Причини і наслідки. Розвиток удільних князівств. Взаємини Давньої Русі з печенігами, торками та половцями. Давньоруські билини та "Слово о полку Ігоревім". Битва на Калці. Похід Батия. Русь і Золота Орда. Галицько-Волинське князівство. Данило Галицький – король Малої Русі.

Історичне значення Київської Русі. Золотоординський період в історії Русі. Розпад Золотої Орди та його наслідки. Захоплення руських земель Литвою та Польщею. Розпад давньоруського етносу. Поява великоросів, білоросів та

українців: причини і наслідки. Боротьба удільних князів. Українські землі у складі Великого Князівства Литовського. Князь Ягайло. Кревська унія. Князь Вітовт. Битва на Ворсклі. Ліквідація удільного устрою. Повстання Глинського. Україна у складі Польщі. Шляхетство та селяни. Магдебургське право. Еспансія католицизму та боротьба з нею. Берестейська унія. Розвиток української культури в XV-XVI століттях. Костянтин Острозький і Іван Федоров. Діяльність Петра Могили. Києво-Могилянська академія і її роль в історії України. Утворення і устрій Речі Посполитої. Велике князівство Московське – Московське царство: утворення і устрій. Слобідська Україна у складі Московської держави. Королівство Угорське. Закарпаття у складі Угорщини. Князівство Молдавське. Буковина у складі Молдавії. Утворення Османської імперії та її роль в історії Східної Європи.

Тема 5. Козацька доба

Причорноморські степи у XIV-XV століттях. Дике поле. Ногайські орди. Утворення та розвиток Кримського ханства. Походи татар і ногайців на Україну.

Історичні умови та причини виникнення козацтва. Перші козаки. Дмитро Байда-Вишневецький і утворення Запорозької Січі. Козацька республіка. Устрій Запорозької Січі і побут козаків. Воєнне мистецтво запорожців. Сухопутні та морські походи. Річ Посполита і козаки. Утворення реєстрового козацтва.

Петро Конашевич-Сагайдачний. Козацькі повстання кінця XVI- першої половини XVII століть. Косинський. Наливайко. Жмайло. Трясило. Павлюк. Остриця.

Запорізька Січ в міжнародних відносинах того часу.

Тема 6. Визвольна війна українського народу середини XVII ст.

Україна напередодні Визвольної війни. Постать Богдана Хмельницького в історії України. Причини війни. Привід до війни. Союз з татарами. Початок бойових дій. Битва під Жовтими Водами. Битва під Корсунем. Битва під Пільвцями. Похід на Західну Україну. Битва під Зборовом. Зборівський мирний договір та його наслідки. Походи в Молдавію. Битва під Берестечком. Наступ поляків на Україну. Білоцерківський мирний договір та його наслідки. Битва під Батогом. Переговори з московським урядом. Переяславська Рада. Умови союзу. Російсько-польська війна.

Формування української козацької держави. Стихійне формування владних органів з початком Визвольної війни. Козацька Держава за Зборівським договором. Формування державної та військової адміністрації. Територіальний устрій. Козацька рада. Гетьман. Генеральна, полкова та сотенна старшина. Становище козаків. Селяни та міщани. Зміни державного устрою після заключення Білоцерківського договору. Перетворення в землеволоні та соціальних відносинах. Козацька держава за Переяславськими умовами. Зовнішня політика. Встановлення дипломатичних відносин з сусідніми державами.

Військові дії російсько-польської війни. Московські війська на Україні. Наростання непорозумінь між козацькою верхівкою та московським урядом. Смерть Богдана. Гетьманування Івана Виговського. Гадяцький договір. Розгром московської армії під Конотопом. Гетьманування Юрія Хмельницького. Розкол України. Гетьмани Лівобережжя Павло Тетеря і Іван Брюховецький.

Андрусівське перемир'я Росії з Польщею. Діяльність Петра Дорошенка. Гетьманування Дем'яна Многогрішного. Запорізький кошовий Іван Сірко. Правління Івана Самойловича. Чигиринські походи Туреччини. Бахчисарайський мирний договір. “Вічний мир” між Польщею та Росією. Наслідки для України.

Велика руїна. Демографічні зміни. Переніс центру українських земель на Лівобережжя. Гетьманщина у складі Московського царства: державний та суспільний устрій. Зміни у землеволодінні. Захоплення селянської землі козацькою старшиною, що перетворюється на шляхту. Стан козаків, селян та міщан. Духовенство. Втрата церковної незалежності. Розвиток культури та освіти.

Кримські походи Росії. Гетьманування Івана Мазепи. Петро I Україна. Початок Північної війни. Участь українських козаків у бойових діях. Козацько-селянський рух на Правобережжі. Семен Палій та його побратими. Переговори Мазепи з Карлом XII та Станіславом Лещинським. Вторгнення шведських військ на Україну. Зрада Мазепи та запорожців. Доля Батурина. Руйнування Запорізької Січі. Бойові дії російсько-шведської війни на Україні. Партизанський рух і доля населення. Полтавська битва. Мазепа у вигнанні. Діяльність Пилипа Орлика. Роль Івана Мазепи в українській історії. Гетьманування Івана Скоропадського. Зміни у адміністративному устрої Гетьманщини. Перша Малоросійська колегія. Павло Полуботок та Данило Апостол. Нова Січ. Останній гетьман Кирило Розумовський та його час. Ліквідація української автономної державності. Друга Малоросійська колегія. Доля Слобідської України. Російсько-турецькі війни другої половини XVIII століття і приєднання Північного Причорномор'я. Ліквідація Запорізької Січі. Доля запорізьких козаків. Задунайська Січ. Чорноморське козацьке військо. Правобережжя у складі Польщі. Гайдамацький рух і Коліївщина. Розділи Польщі

Модуль 2. Національне відродження на українських землях

Тема 7. Україна у складі Російської та Австро-Угорської імперії

Суспільні зміни. Закріпачення селянства. Вітчизняна війна 1812 року і Україна. Декабристи на Україні. Розвиток українських автономістських настроїв. Кирило-Мефодіївське товариство. Тарас Шевченко і його роль в історії України. Український рух у Австрійській імперії. “Руська трійця”. Великі Реформи Олександра II та їх вплив на Україну. Україна в умовах капіталістичної модернізації економіки. Українська культура XIX століття. Український націоналізм: зародження і розвиток наприкінці XIX – початку XX століття. Перша Світова війна і Україна.

Масонські організації на українських землях Російської імперії наприкінці XVIII – першій чверті XIX століття. Декабристські організації на українських землях Російської імперії

Ідеї та діяльність Кирило–Мефодіївського товариства. Особливості виникнення та розгортання українського руху в Австрійській імперії. “Руська трійця” та її діяльність.

Рух «хлопоманів» на українських землях Російської імперії. Особливості виникнення та розгортання українського руху в Російській імперії. Діяльність Володимира Антоновича.

“Громадівський рух”. Політика російського уряду по відношенню до українського руху в другій половині XIX століття. Народницький рух на Україні в другій половині XIX століття. Діяльність Михайла Драгоманова і зародження українського соціалізму.

Діяльність революційно-терористичних організації в Наддніпрянській Україні наприкінці XIX століття. Народовська течія в українському русі Австрійської імперії. Московфільська течія в українському русі Австрійської імперії.

Тема 8. Українська національно-демократична революція 1917-1921р.

Лютнева революція в Росії. Причини і наслідки. Утворення Центральної Ради.

Михайло Грушевський. Історик і політик. Універсали Центральної Ради.

Проголошення Української Народної Республіки. Формування державних органів та установ. Відносини з більшовиками. Наступ більшовицьких військ і взяття Києва. Брестський мир і повернення уряду УНР..

Тема 9. Гетьманат Скоропадського.

Державний переворот і проголошення Української Держави. Гетьман Павло Скоропадський. Внутрішня та зовнішня політика. Повстанський рух. Революція в Австро-Угорщини. Західноукраїнська Народна Республіка. Директорія. Повалення гетьманського режиму. Наступ більшовицьких військ. Воєнний комунізм на Україні. Наступ білогвардійських військ.. Розгром Білої Армії. Становище армії УНР. Радянсько-польська війна і її наслідки. Розгром білогвардійців у Криму. Більшовицький режим на Україні. “Зелений рух” на Україні. Нестор Махно та інші “батьки”.

Наслідки Громадянської війни.

Модуль 3. Міжвоєнний період історії українського народу (1921-1939р.)

Тема 10. Утворення СРСР та зміни в суспільно- політичному житті України (20-30р.)

Криза політики воєнного комунізму. Введення НЕПу. Створення СРСР. Більшовицька українізація. Сутність, причини, наслідки. Націонал-комунізм. Розвиток української культури.. Індустріалізація на Україні. Розгортання колективізації. Голодомор. Стортання українізації. Репресії 30-х років. “Розстріляне відродження”.

Тема 11. Західна Україна в 20-30р. 20 ст.

Українські землі у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії. Розвиток українського націоналізму. Організація Українських націоналістів. Ідеї і боротьба. Мюнхенська змова і доля Закарпаття.

Тема 12. Україна в роки Другої Світової війни.

Світ напередодні початку Другої Світової війни. Пакт Молотова-Рібентропа і доля західноукраїнських земель. “Радянська” Західної України. Напад Німеччини на СРСР. Бойові дії літа 1941-го року. Причини невдач радянських військ. Окупація українських земель. Україна в нацистських планах.

Окупаційний режим. Українські колаборанти. Дві складових руху Опору: національна та комуністична. УПА та радянські партизани.

Бойові дії на радянсько-німецькому фронті. Звільнення Лівобережної України. Форсування Дніпра і звільнення Києва. Звільнення Правобережної та Південної України. Звільнення Західної України та Закарпаття. Втрати України: людські та матеріальні.

Короткий огляд бойових дій Другої Світової війни. Втрати людства. Світ після закінчення війни.

Тема 13. Суспільно-політичний, соціально-економічний розвиток України від другої пол.40-х до 80-х рр. Відбудова зруйнованого війною господарства. Голод 1946-1947 років. Політика Радянської влади на Україні. Збройна боротьба ОУН-УПА на Західній Україні. Репресії. Приход до влади М.С. Хрущова. “Відлига”. XX з’їзд КПРС і засудження “культу особи”. Процес реабілітації. Перетворення в галузях народного господарства. 300-річчя Переяславської Ради і передача Крима Україні. Поява “шестидесятників”.

Тема 14. Суспільно-політичне життя України в період брежнєвського застою 1963-1982рр. та горбачовської перебудови (1985-1990рр.)

Зміна влади у СРСР. Брежнєвський “застой”. Суспільно-економічні зміни. Поява дисидентського та правозахистного руху.

“Перебудова”. Михайло Горбачов та спроба реформування радянського суспільства. Чорнобильська катастрофа і її наслідки. Кризові явища у економіці.

Запровадження ринкових відносин. Пожвавлення суспільно-політичного життя. Поява “неформальних” організацій. Перші некомуністичні політичні та просвітницькі організації в Україні. Створення Руху. Перші вибори до парламенту на альтернативній основі. Політична криза СРСР. Декларація про державний суверенітет України. ГКЧП і спроба державного перевороту. Події в Україні. Прийняття Акта про державну незалежність.

Модуль 4. Україна незалежна.

Тема 15. Розпад СРСР та національно-державне відродження українського народу.

Розпад СРСР. Утворення СНД. Дипломатичне визнання України. Референдум 1 грудня 1991 року і вибори першого Президента. Підпорядкування Україні частин Радянської Армії. Формування державної влади. Адміністративно-територіальний устрій України. Державна символіка. Конституція незалежної України. Прийняття і зміст. Гілки влади: законодавча (Верховна Рада), виконавча (Президент, Кабінет міністрів та їх апарати, губернатори, місцева влада), судова.

Внутрішня політика. Вибори 1994, 1998, 1999, 2002, 2004, 2006, 2007 років. Політична боротьба і результати.. Події 2004 року, їх оцінки та наслідки.

Стан економіки. Приватизація та розвиток ринкових відносин. Причини кризових явищ. Населення України. Демографічні зміни та життєвий рівень. Формування нових соціальних груп. Українська культура: розвиток чи занепад? Українська Помаранчева революція. 2010р приход до влади В Януковича. 2013р.Евромайдан «Революція гідності». АТО.Крим.»ЛНР» «ДНР». 2014 Порошенко-президент України. Асоціація з ЕС.

Тема 16. Незалежна Україна у сучасному світі.

Зовнішня політика. Україна в системі ООН та інших міжнародних організацій. Україна і Євросоюз. Україна і НАТО. Участь у миротворчих операціях. Україна і Росія. Україна і СНД.

Україна у XXI столітті. Перспективи економіки, дипломатії, культури. Глобалізація: досягнення та небезпеки.

Тема 17. Історія Павлограда.

1. Головні етапи заснування міста: зимівник Хижняковського, слобода Матвіївка, слобода Луганська, місто Павлоград.

2. Повітове місто Російської імперії: головні події, постаті та статистичні показники періоду кінця XVIII- початку XX століття.

3. Головні події періоду Громадянської війни.

4. Павлоград в роки Великої Вітчизняної війни: головні події та постаті.

5. Головні події, постаті та статистичні показники періоду кінця 40-х – кінця 80-х років XX століття.

6. Головні події, постаті та статистичні показники періоду початку 90-х років XX століття – середини 2000-х років

4. Структура навчальної дисципліни « Історія України »

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		о	л	п	ла б.	інд.		с. р.	л	п	лаб.	інд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Прадавня історія та середні віка в Україні												
Тема 1. Витоки українського народу та його державності	2					2	4				2	2
Тема 2. Слов'яни в європейській історії	4	2				2	4.15	0,15			2	2
Тема 3. Україна княжої доби та її роль у світовій історії.	6	2	2			2	4.15	0,15			2	2
Тема 4. Початок доби удільних князівств.	4	2				2	2.15	0,15			2	
Тема 5/Козацька доба.	6	2	2			2	2.15	0,15			2	
Тема 6. Визвольна війна українського народу середини XVII ст.	6	4	2									
Разом за змістовим модулем 1	28	12	6			10	17	1			10	6
Модуль 2. Найіональне відродження на українських землях												
Тема 1. Україна у складі Російської та Австро-Угорської імперії	4	2	2				2.30	0,15	0,15		2	
Тема 2. Українська національно-демократична революція(1917-1921рр.)	6	2				4	2.30	0,15	0,15		2	
Тема 3. Гетьманат П.Скоропадського	4	2				2	2.15	0,15				2
Разом за змістовим модулем 2	14	6	2			6	6.75	0/4	0/3		4	2
Модуль 3. Міжвоєнний період в історії українського народу(1921-1939рр.)												

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Київська Русь, її піднесення. Втрата політичної єдності і державності Київської Русі.	2
2	Виникнення та розвиток українського козацтва наприкінці XV- у першій половині XVII століття.	2
3	Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького, її політичні результати. Утворення Української Козацької держави	2
4	Україна в другій половині XVII ст. «Руїна»: її соціально-політична суть і наслідки	2
5	Українська національно-демократична революція 1917-1920 років.	2
6	Українські землі в 1921–1939 роках.	2
7	Україна у 1945-1990роках.	2
8	Відродження незалежності України. Суспільно-політичний розвиток України в умовах незалежності	2
9	Історія Павлограда	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Найдавніші племена на території сучасної України. Трипільська культура.	2
2	Слов'янські племена Східної Європи. Утворення держави Русь	2
3	.“Норманська проблема”. Русь і варяги.	2

4	Дмитро Байда-Вишневецький і утворення Запорізької Січі.	2
5	Визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького	2
6	Українські землі у складі Росії та Австро-Угорської імперій	2
7	Українська національна демократична революція 1917-1921	4
8	Більшовицька українізація. Сутність, причини, наслідки	2
9	Пакт Молотова-Рібентропа і приєднання Західної України. “Радянізація”.	2
10	Українці у лавах СС та Вермахту. Зрадники чи жертви?	2
11	Україна 40-80рр. 20-ст.	6
12	Відродження незалежності України	2
13	Революція гідності. Події в павлограді	2
14	Павлоград в козацьку добу	2
15	Павлоградське повстання . Сучасний погляд	2

9. Індивідуальні завдання

Загальні вимоги до виконання:

- індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький характер;
- тип індивідуального завдання – реферат;
- виконується ІНДЗ з додержанням всіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15-20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщують послідовно: зміст ІНДЗ, основний текст (з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 15), посилання на джерело інформації - обов'язкове;
- оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання:

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема із сформульованими власними висновками	6
Недостатньо повно висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	4-5
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	2-3
Тема висвітлена без чіткого розуміння суті дослідження	1

Види та форми індивідуальної роботи	Кількість годин	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності
Змістовий модуль 1.			
<i>ОПАНУВАННЯ ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ЗА ТЕМАМИ:</i>			
Показати на карті місця розташування східнослов'янських племен VIII-X століть (словени (центр – м.Новгород Великий), кривичі (верхів'я Волги), дреговичі (Білорусія), радимичі (Смоленськ), в'ятичі (Підмосков'я), волиняни (Волинь), білі хорвати (Галичина), деревляни (Полісся), поляни (Київщина), сіверяни (Чернігівщина), тіверці та улличі (басейн Південного Бугу).	2	1 тижд.	Опитування на практичному занятті, перевірка конспектів, тестування.
Усна доповідь. Східнослов'янські племена VIII-IX століть: організація, побут, культура Східнослов'янські племена VIII-IX століть: організація, побут, культура.	2	2 тижд.	
Політичний устрій Русі кінця IX - першої половини XI століть.	2	4 тижд.	
Показати на карті: Маршрути походів військ Богдана Хмельницького, місця найвизначніших битв, місця підписання мирних договорів, кордони Козацької держави за Зборівським та Білоцерківським договорами	2	5, 6 тижд.	
Погляди істориків на значення Переясловської Ради	2		
Змістовий модуль 2.			
Адміністративний устрій українських земель у складі Російської та Австрійської імперій протягом XIX – початку XX століть.	2	6, 7 тижд.	Опитування на практичному занятті, перевірка конспектів, тестування.

Види та форми індивідуальної роботи	Кількість годин	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності									
Реферат Історик і політик: постать Михайла Грушевського в історії України.	2											
Змістовий модуль 3.												
Усна доповідь. Західноукраїнські землі 20-30рр. Робота з картою	2	10 тижд.	Опитування на практичному занятті, перевірка конспектів, тестування.									
Користуючись підручником, заповнити таблицю	2	11 тижд.										
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 25%;">Період</th> <th style="width: 25%;">Внутрішня політика</th> <th style="width: 25%;">Зовнішня політика</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>«Відлига»</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>«Застой»</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				Період	Внутрішня політика	Зовнішня політика	«Відлига»			«Застой»		
Період				Внутрішня політика	Зовнішня політика							
«Відлига»												
«Застой»												
Реферат. Перші некомуністичні політичні та просвітницькі організації періоду «перебудови» в Україні. Створення Руху.	2	12 тижд.										
Змістовий модуль 4.												
Підготовка питань до диспуту. Розпад СРСР: випадковість чи закономірність. Чи могли події піти за іншим сценарієм?	2	13 тижд.										
Виступ .Україна і НАТО: проблеми і перспективи	2	Згідно до розподілу навчального часу за темами в тематичному плані	Виступ з доповіддю на практичному занятті									
Участь у конференціях, олімпіадах, підготовка статті та ін.												
Активна робота під час лекційних, практичних занять та консультацій												

10. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Історія України» використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація;
- дискусійне обговорення проблемних питань.

На семінарських заняттях застосовуються:

- ситуаційні завдання;
- робота за методом малих груп;
- моделюючі вправи;
- роздатковий матеріал для виконання графоаналітичних вправ.

11. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни, є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі. Критерії оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа:

0%-10% - завдання не виконано;

до 40% - завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

до 60% - завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки в розрахунках або методиці;

до 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

до 100% - завдання виконано повністю, правильно, вчасно і без зауважень.

Кожний вид роботи оцінюється за наведеною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів робіт.

Поточне тестування та самостійна робота																	К.р.	іспит	сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3					Змістовий модуль 4					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3			
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	10	40	100

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Оцінювання проводиться за шкалою ECTS, національною та за шкалою ОНАЗ (100 бал). Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-х бальну національну шкалу та шкалу за системою ECTS здійснюється в такому порядку:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C	добре	зараховано
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

- опорний конспект поточної лекції;
- плани усіх лекційних занять;
- плани семінарських занять;
- повний конспект усіх лекцій;
- мультимедійну презентацію лекції.

Обов'язковою складовою методичного забезпечення семінарських, практичних та лабораторних занять є інструктивно-методичні матеріали до них. Такі матеріали висвітлюють:

тему заняття;

його цільове призначення, сформульоване як три-єдина його мета

(дидактична, розвивальна та виховна);

перелік питань, які підлягають розгляду на занятті;

хід заняття;

контрольні запитання для перевірки обсягу та рівня засвоєного навчального матеріалу;

критерії оцінювання роботи студентів на занятті.

Загальна література до курсу

Бібліотека Західнодонбаського інституту МАУП:

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К.: Академія, 2016.
2. Бажан О. та інші. Історія України. Навч. посібник. -К. Дельта.2006.
3. Білоцерковський В.Я. Історія України. Навч. посібник. -К: ЦУЛ,2007 р.
4. Кудряченко А.І.Калінічева Г.І.Костіря А.А.Підручник,К: МАУП,2006р.
5. Гончарук П.С.Історія України Навч. посібник.-К: ЦУЛ,2005 р.
6. Воронянський А.В. Історія України Навч. посібник.-Харків Парус,2007р.
7. Базильчук Г.К. Словник-довідник з історії Навч. посібник.-МАУП,2006 р.
8. Іванченко Р.Історія без міфів. Навч. посібник.-МАУП,2006 р.
9. Король В.Ю Історія України Навч. посібникК:» Академія» 2005р.
- 10.Шилов Ю.А.Істоки славянської цивілізації.К: МАУП 2004р.
- 11.Бойко О.Д. Історія України: Посібник. – К.: Академія, 1999.
- 12.Борисенко В.Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до ХХ століття: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1996.
- 13.Бушин В.С. Нариси з історії Павлограда: До 220-ліття міста. – Дніпропетровськ: Ліра, 2004. – 304 с.
- 14.Давня історія України: Навчальний посібник: У 2 книгах. / Керівник авторського колективу П.П.Толочко. – К.: Либідь, 1994.
- 15.Дорошенко Д.І. Нарис історії України: В 2-х томах. – К.: Глобус, 1992.
- 16.Історія України: Навчальний посібник. / За редакцією проф. Б.Д.Лановика. – К.: Знання, 1999.
- 17.История Украины: Конспект лекций. / Редакторский коллектив: В.Т.Британ, Н.Г.Горпинич, А.В.Михайлюк и другие. – Дн-ск.: НМАУ, 2000.
- 18.История Украины: Учебное пособие для студентов неисторических специальностей. / Под общей редакцией академика Р.Д.Ляха. – Донецк: Центр подготовки абитуриентов, 2001.
- 19.Крушинський В.Ю., Левенець Ю.А. Історія України: Події. Факти. Дати: Довідник. – К.: Зодіак-ЕКО, 1993.
- 20.Лихолат О.В., Лихолат А.О. Історія України: Навчальний посібник.– К.: МАУП, 1999.
- 21.Мирончук В.Д., Ігошкін Г.С. Історія України: Навчальний посібник.- К.: МАУП, 2002.
- 22.Оніщенко І. . Історія України: Навчальний посібник.- К.: Видавництво Європейського університету, 2001.
- 23.Панченко П.П., Турченко Ф.Г., Левітас Ф.Л. Історія України ХХ століття в запитаннях і відповідях.- К.: Магістр-S, 1997.
- 24.Субтельный О. Украина: История.- К.: Либідь, 1994.

Центральна міська бібліотека:

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів.- К.: Академія, 1999.
2. Грушевський М.С. Історія України.- К.: Освіта, 1992.
3. Грушевський М.С. Історія України-Руси: В 11 томах.- К.: Наукова думка,

- 1992.
4. Давня історія України: Навчальний посібник: У 2-х книгах. / П.П.Толочко, Д.Н.Козак, С.Д. Крижицький та інші.- К.: Либідь, 1994
 5. Дорошенко Д.І. Нарис Історії України: В 2 томах.- К.: Глобус, 1992.
 6. Історія України / В.К.Баран, Я.Й.Грицак, Д.Д.Ісаєвич та інші. - Львів.: Світ, 1998. (тільки в читальному залі).
 7. Історія України: Навчальний посібник / Авторський колектив: В.Ф.Верстюк, О.В.Гарань, О.І Гуржій та інші. - К.: Альтернативи., 1997.
 8. Історія України: Курс лекцій: У 2 книгах. Книга 1: Від найдавніших часів до кінця ХІХ століття. Книга 2: ХХ століття / Навчальний посібник для студентів вузів. - К.: Либідь, 1996.
 9. Історія України: Хронологія основних подій. - К.: Либідь, 1996. (тільки в читальному залі).
 - 10.История Украинской ССР: В 10 томах.- К.: Наукова думка, 1981
 - 11.Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів до 21 століття: Навчальний посібник. Харків.: Одісей, 2001
 - 12.Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України.- К.: Україна, 1996.
 - 13.Крушинський В.Ю., Левенець Ю.А. Історія України. Події. Факти. Дати: Довідник. К.: Зодіак-ЕКО, 1993.
 - 14.Лановик Б.Д., Лазарович М.В. Історія України: Навчальний посібник.- К.: Знання-Пресс, 2001.
 - 15.Новітня історія України (1990-2000): Підручник / А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусєв, В.П.Дрожжин та інші.- К.: Вища школа, 2000. (тільки в читальному залі).
 - 16.Полонська-Василенко Н.Д. Історія України: В 2 томах. Том 1: До середини ХVІІ століття. Том 2: Від середини ХVІІ століття до 1923 року. - К.: Либідь, 1995.
 - 17.Семененко В.І., Радченко Л.О. Історія України з прадавніх часів до сьогодення: Навчальний посібник.- Харків.: Торсінг, 2000. (тільки в читальному залі).
 - 18.Субтельний О. Україна. Історія.- К.: Либідь, 1993.
 - 19.Турченко Ф.Г., Панченко П.П., Тимченко І.М. Новітня історія України (1945-1998): Підручник.- К.: Генеза, 1998.

Рекомендована література

Бібліотека Західнодонбаського інституту МАУП

1. Бринкевич В.В., Камеко В.Ф. Городок старинный запорожский Самарь с перевозом: Краеведческий очерк.- Дн-ск: Пороги, 2000.
2. Гетьмани України: Історичні портрети: Збірник.- К.: Журнал “Україна”, газета “Вечірній Київ”, 1991.
3. Гумилев Л.Н. В поисках вымышленного царства.- СПб. 1994.
4. Лукашевич Л.М. Україна: Історико-економічний огляд: Монографія.- К.: МАУП, 1997.
5. Мицик Ю.А. Козацький край: Нариси з історії Дніпропетровщини Х-ХІІІ

- століть.- Дн-ск: Видавництво ДДУ, 1997.
6. Мицик Ю.А., Мосьпан Н.В., Пдохій С.М. Місто на Самарі: Навчальний посібник.- Дн-ск: Видавництво ДДУ, 1994.
 7. Повість врем'яних літ: Літопис (за Іпатівським списком). / Переклад з давньоруської, післяслово, коментарії В.В.Яременко.- К.: Радянський письменник, 1990.
 8. Січинський В. Чужинці про Україну. – Львів: Слово, 1991.
 9. Терещенко Ю.І. Україна і європейський світ: нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI століття: Навчальний посібник.- К.: Перун, 1996.

Центральна міська бібліотека:

1. Антонович В. Коротка історія козаччини: З ілюстраціями і картою України.- К.: Україна, 1991.
2. Антонович В.Б. Про козацькі часи на Україні.- К.: Дніпро, 1991.
3. Апанович О.М. Розповіді про запорозьких козаків.- К.: Дніпро, 1991.
4. Апанович О.М. Українсько-російський договір 1654 року: Міфи і реальність.- К.: Варта, 1994.
5. Апанович О.М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі.- К.: Либідь, 1993.
6. Археология СССР: Степи европейской части СССР в скифо-сарматское время.- М.: Наука, 1989.
7. Аркас М.М. Історія України-Русі.- К.: Вища школа, 1991.
8. Багалій Д.І. Історія Слобідської України.- Харків: Дельта, 1993.
9. Багалій Д.І. Нарис історії України: Доба натурального господарства.-К.: Час, 1994.
- 10.Бережинський В.Г. Війни Київської Русі з печенігами. // Український історичний журнал.- 1996.- № 6.
- 11.Боярский В.И. Партизаны и армия. История утерянных возможностей. / Под редакцией А.Е.Тараса (Серия «Коммандос»).- Минск: Харвест, М.: АСТ, 2001. Боровський Я.Є. Походження Києва: Історіографічний нарис.- К.: Наукова думка, 1981.
- 12.Борщак І., Мартель Р. Іван Мазепа: Життя й пориви великого гетьмана.- К.: СП Свентас, 1991.
- 13.Буганов В.И., Буганов А.В. Полководцы XVIII века.- М.: Патриот, 1992.
- 14.Бунатян К.П. Давнє населення України: Навчальний посібник.- К.: Либідь, 1999. (тільки в читальному залі).
- 15.Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення: Хронологічний довідник.- К.: Наукова думка, 1995. (тільки в читальному залі).
- 16.Великий жовтень і Громадянська війна на Україні: Енциклопедичний довідник.- К.: Головна редакція УРЕ, 1987.
- 17.Висоцький С.О. Княгиня Ольга і Анна Ярославна: Славні жінки Київської Русі.- К.: Наукова думка, 1991.
- 18.Винниченко В. Відродження нації: Історія української революції (март 1917

- грудень 1919).- К.: Політвидав України, 1990. (репринт)
19. Володарі гетьманської булави: Історичні портрети./ Автор передмови В.А.Смолій.- К.: Варта, 1994.
 20. Воронов І.О., Пилявець Ю.Г. Голод 1946-1947.- К.: Знання, 1991.
 21. Герасименко Н.В. Батько Махно: Мемуари белогвардейця.- Дн-ск: Днепрокнига, 1990.
 22. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин.- К.: Дніпро, 1993.
 23. Голод 1921-1923 років в Україні: збірник документів і матеріалів.- К.: Наукова думка, 1993.
 24. Гетьман Павло Скоропадський: Спомини.- К.: Україна, 1992.
 25. Гражданская война в СССР: В 2-х томах.- М.: Воениздат, 1986.
 26. Грушевський М.С. Про батька козацького Богдана Хмельницького.- Дн-ск.: Січ, 1993.
 27. Гумилев Лев. Князь Святослав Игоревич. // Наш современник.- 1991.- № 7-8.
 28. Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая Степь.- М.: Мысль, 1989.
 29. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: Нариси політичної історії.- К.: Либідь, 1993.
 30. Денисенко П., Григорович Д. и другие. Коммунистическое подполье на Украине в годы Великой Отечественной войны.- К. 1976.
 31. Деникин А.И. Очерки русской смуты.- М.: Мысль, 1991.
 32. Дзюба О.М., Петренко Г.І. Літопис найважливіших подій культурного життя в Україні (X – середина XVII століття): Посібник-довідник.- К.: АртЕк, 1998.
 33. Єнсен А. Мазепа: Історичні картинки.- К.: Український письменник, 1992.
 34. Енциклопедія української діаспори: В 7 томах: Том 4 (Австралія-Азія-Африка)/ Головний редактор В.Маркусь.- К.: Інтел, 1995.
 35. Запорожці: До історії козацької культури. / Упорядкування тексту та передмова І.Кравченка.- К.: Мистецтво, 1993.
 36. Замлинский В.А. Богдан Хмельницкий.- М.: Молодая гвардия, 1989.
 37. Заруба В.Н. Украинское казачье войско в борьбе с турецко-татарской агрессией (последняя четверть XVII века).- Харьков.: Основа, 1993.
 38. Зарубіжні українці: Довідник.- К.: Україна, 1991.
 39. З рідного гнізда: Діаспора.- К.: Довіра, 1992.
 40. Золотарев В.А., Межевич М.Н., Скородумов Д.Е. Во славу Отечества Российского (Развитие военной мысли и военного искусства в России во второй половине XVIII века).- М.: Мысль, 1989.
 41. Іван Сірко: Збірник.- К.: Веселка, 1992.
 42. Ілюстрована історія України / В.Литвин, В.Смолій, М.Шпаковатий -
 43. К: Альтернативи, 2001. (тільки в читальному залі).
 44. Історія українського війська: В 2 книгах.- К.: Пам'ятки України, 1993.
 45. Історичні постаті України. Історичні нариси.- Одеса.: Маяк, 1993.
 46. Історія України в особах: IX-XVIII століття / Керівник авторського колективу В.О.Затлинський.- К.: Україна, 1993.
 47. Історія Січових стрільців: воєнно-історичний нарис.- К.: Україна, 1992.

- 48.История Киева: В 3-х томах.- К.: Наукова думка, 1982.
- 49.Йосифова Б. Декабристы.- М.: Прогресс, 1989.
- 50.Касьянов Г.В. Українська інтелігенція 1920-х – 30-х років: Соціальний портрет та історична доля.- К.: Глобус, 1992.
- 51.Каргалов В.В., Сахаров А.Н. Полководцы древней Руси.- М.: Молодая гвардия, 1985.
- 52.Кащенко А.Ф. Оповідання про Славне Військо Запорозьке Низове.- Дн-ск.: Січ, 2001.
- 53.Книш З. Становлення ОУН.- К.: Видавництво ім. Олени Теліги, 1994.
- 54.Котляр М.Ф. Полководці Давньої Русі.- К.: Україна, 1996.
- 55.Кожинів В.В. История Руси и Русского Слова // Наш современник.-1992.- №6-12.
- 56.Кожинів Вадим. Ярослав Мудрый. // Наш современник.- 1991.- № 11.
- 57.Козацтво, народжене на Одесщині. / Автор-упорядник О.Олійників.- Одеса.: Маяк, 2001.
- 58.Коли земля стогнала: II половина XVI – I половина XVII століття.- К.: Україна, 1995.
- 59.Костомаров Н.И. Богдан Хмельницкий: Материалы и исследования.- М.:Чарли, 1994.
- 60.Костомаров М.І. Богдан Хмельницький: Історичний нарис.- К.: Веселка, 1992.
- 61.Котляр М.Ф. Данило Галицький.- К.: Наукова думка, 1979.
- 62.Колективізація і голод на Україні: 1929-1933: Збірник документів і матеріалів.- К.: Наукова думка, 1993.
- 63.Конквест Р. Жнива скорботи: Радянська колективізація і голодомор.- К.: Либідь, 1993.
- 64.Копотієнко І.Й. Злочин заради “життєвого простору”: З нагоди 60-річчя голодомору в Україні.- Дн-ск: Пороги, 1993.
- 65.Крупницький Б.Д. Гетьман Мазепа та його доба.- К.: Україна, 2001.
- 66.Крупницький Б.Д. Гетьман Пилип Орлик (1672-1742): Його життя і доля.- К.: Дніпро, 1991.
- 67.Крим: Дорога тисячоліть.- Сімферополь.: Таврія, 2001.
- 68.Культура українського народу: Навчальний посібник для гуманітарних факультетів вузів.- К.: Либідь, 1994.
- 69.Кулиняк Д.І. Соловецький в'язень: Останній кошовий Січі Запорізької: Історичний нарис.- К.: Радянський письменник, 1991.
- 70.Копиленко О.Л. “Сто днів” Центральної Ради.- К.: Україна, 1992.
- 71.Лаврів П.І. Історія Південно-Східної України.- К.: Українська Видавнича Спілка, 1996.
- 72.Лисовой Николай. Владимир Креститель. // Наш современник. -1991. -№ 10.
- 73.Літопис Голготи України: Том 1: Спогади політв'язнів, репресованих і переслідуваних. / Головний редактор В.Цветков.- Львів.: Редакція літопису голготи України, 1993.
- 74.Лето 1941. Украина: Документы и материалы. Хроника событий. / Авторы-составители: В.А. Замлинский и другие.- К.: Издательство «Украина», 1991.

75. Ловмянский Х. Русь и норманны.- М.: Прогресс, 1985.
76. Маланюк Є. Illustrissimus dominus Mazepa – тло і постать. : Гетьман Мазепа як культурний діяч.- К.: Обереги, 1991
77. Махно Н. Воспоминания.- М.: Республика, 1992.
78. Мазепа І.П. Україна в огні і бурі революції: 1917-1921.- Дн-ск: Січ, 2002.
79. Мирзоев В.Г. Былины и летописи – памятники русской исторической мысли.- М.: Мысль, 1978.
80. Мозлевський Б.М. Скіфський степ.- К.: Наукова думка, 1983.
81. Муковський І.Т., Лисенко О.Є. Звитяга і жертвність: Українці на фронтах Другої Світової війни.- К.: Книга пам'яті України, 1997.
82. Нагаєвський І. Історія Української Держави двадцятого століття.- К.: Український письменник, 1993.
83. Нарис історії “Просвіти”.- Львів.: Просвіта, 1993.
84. Нечкина М.В. Декабристы.- М.: Наука, 1983.
85. Нічик В.М. Петро Могила в духовній історії України.- К.: Український центр духовної культури, 1997.
86. Пастернак О. Пояснення тризуба, герба Великого Київського князя Володимира Святого.- К.: Веселка, 1991.
87. Плетнева С.А. Половцы.- М.: Наука, 1990.
88. Попович М.В. Мироззрение древних славян.- К.: Наукова думка, 1985.
89. Пристайко В.І., Шаповал Ю.І. Михайло Грушевський і ГПУ-НКВД: трагічне десятиліття: 1924-1934.- К.: Україна, 1996.
90. Різниченко В. Пилип Орлик (Гетьман-емігрант): Його життя і діяльність (з нагоди 175 роковин з часу смерті).- К. 1991.
91. Репресоване “Відродження”. / Упорядкували О.І.Сидоренко та Д.В.Табачник.- К.: Україна, 1993.
92. Реабилитация: Политические процессы 30-50-х .- М.: Политиздат, 1991.
93. Рік 1941: партизани України. // Український історичний журнал.- 1996.- № 3.
94. Руїна: Друга половина XVII століття. /Упорядкування і передмова О.І. Гуржія.- К.: Україна, 1996.
95. Ростунов И.И. Генералиссимус Александр Васильевич Суворов: жизнь и полководческая деятельность.- М.: Воениздат, 1989.
96. Сахаров А.Н. Дипломатия Святослава.- М.: Международные отношения, 1991.
97. Самійла Кішка: Історичні розвідки, думи, оповідання./ Упорядкування та передмова, добір ілюстрацій та примітки В.І.Шевчука.- К.: Веселка, 1993.
98. Сергійчук В. Український Крим.- К.: Українська Видавнича Спілка, 2001.
99. Сергійчук В.І. ОУН-УПА в роки війни: нові документи і матеріали.- К.: Дніпро, 1996.
100. Сергійчук В.І. Національна символіка України: Науково-художня книжка.- К.: Веселка, 1992.
101. Сергійчук В.І. Іменем Війська Запорозького: Українське козацтво в міжнародних відносинах XVI – середини XVII століть.- К.: Україна, 1991
102. Сергійчук В. Десять буремних літ: Західноукраїнські землі у 1944-

- 1953 роках: Нові документи і матеріали.- К.: Дніпро, 1998.
103. Семанов С. Под черным знаменем. // Роман-газета.
104. Свешніков І.К. Битва під Берестечком.- Львів.: Слово, 1992.
105. Скальковський А.О. Історія Нової Січі або останнього Коша Запорозького.- Дн-ск.: Січ, 1994.
106. Стороженко І.С. Битва на Жовтих Водах: 29 квітня – 16 травня 1648 року: 400-річчю з дня народження Б.Хмельницького присвячується: Науково-популярний нарис.- Дн-ск.: Видавництво ДДУ, 1995.
107. Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і воєнне мистецтво у Визвольній війні українського народу середини XVII століття.- Дн-ск: Видавництво ДДУ, 1996.
108. Смолій В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький: Соціально-політичний портрет.- К.: Либідь 1995.
109. Смолій В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький: Хроніка життя та діяльності.- К.: Наукова думка, 1994.
110. Субтельний О. Мазепинці: Український сепаратизм початку XVIII століття.- К.: Либідь, 1994.
111. Слабошпицький М.Ф. З голосу нашої Клію: Події і люди української історії.- К.: Фірма “Довіра”, 1993.
112. Тихомиров Михаил. Ольга. Кожинов Вадим. Об эпохе святой Ольги // Наш современник. - 1991. - №6.
113. Толочко П.П. Володимир Святий; Ярослав Мудрий.- К.: АртЕк, 1996.
114. Толочко П.П. Древний Киев.- К.: Наукова думка, 1976.
115. Толочко П.П. Історичні портрети із історії давньоруської і європейської політики X-XII століть.- К.: Наукова думка, 1990.
116. Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія: Суспільно-політичні і ідеологічні передумови виникнення вищої освіти на Україні.- К.: Товариство “Знання України”, 1991.
117. Хоткевич Г.М. два гетьмани.: К.: Дніпро, 1991.
118. Фігус-Ралько А. Українська Канада.- К.: Вінніпег. Наша культура і наука, 2001
119. Федченко П.М. Михайло Драгоманов: Життя й творчість. Літературно-критичний нарис.- К.: Дніпро, 1991.
120. Чайковський А.С. Невідома війна: (Партизанський рух в Україні 1941-1944 років мовою документів, очима історика).- К.:Україна, 1994.
121. Шаповал Ю.І. У ті трагічні роки: Сталінізм на Україні.- К.: Політвидав України, 1990.
122. Шахмагонов Н.Ф. От Очакова до Измаила (к 200-летию окончания русско-турецкой войны).- М.: Знание, 1991
123. Яворницькій Д.І. Вольності запорозьких козаків.- Дн-ск.: Січ, 2002.
124. Яворницькій Д.І. Іван Дмитрович Сірко.- Дн-ск.: Промінь, 1990.
125. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: У 3 томах.- К.: Наукова думка, 1990.
126. Яворницький Д.І. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.- Дн-ск: Січ, 1991. Яковлев Н.Н. 1 августа 1914 года.- М.: Молодая гвардия, 1974.